

A szabadkai zsinagóga

A zsinagóga Komor Marcell és Jakab Dezső (akit családi szálak is fűztek Szabadkához) építészek tervei és in situ építkezési művezetése nyomán három év alatt (1900-1903) készült el. Az egyik legszebb és legkülönlegesebb zsinagóga lett Kelet-Közép- Európában.

A kései magyar szecessziós nemzetközileg elismert mesterműveként tartjuk számon. A zsinagógát 1923 és 1925 között (egy tomboló vihar okozta megrongálódás miatt) nagymértékben újjáépítették, ekkor az épületben bizonyos változtatásokra is sor került, bár ezek nem módosították lényegesen az eredeti küllemét. Róth Miksa (1865, Pest – 1944, Budapest), valamikori császári és királyi udvari üvegműves mester vitrázsainak többségét ekkor lecserélték, és ezért csak mutatóban maradt az eredeti Tiffany – üvegekből. Szintén ez alkalommal a homlokzati falfelületek vakolatát is leverték, majd újravakolták, de már az eredeti díszítőkeretezés és színezés nélkül. Nagy kérdés, hogy a központi kupola félkörös sarokpillérei csúcsáról ekkor tűntek-e el a mázas majolika oszlopfők. A kórus feletti boltív eredeti színezését átfestették. A festett üveglablakok javítását Szanka János (1879-1927) üveg- és ablakfestő végezte, aki építésekor részt vett a szegedi zsinagóga üvegfestési munkálatain, és még 1905-ben költözött Szegedről Szabadkára.

A behatárolt anyagiak miatt történt, hogy a zsinagóga építéskor nem mindenhol a legnemesebb, legdrágább anyagokat alkalmazták: a mázas pirogránit helyett terrakotta díszek kerültek a homlokzatra, a lábazat a tervezett siklói vörös márvány helyett műkőből épült, a bima és a tóraszentély borítása nem márványból készült, hanem márványutánzatú („márványozott”) stukkóból, orgona helyett pedig csak egy nagyobbacska harmóniumra futotta – fából kialakított díszsípokkal. Ez a tény is nagymértékben hozzájárult az épület állagának rohamos romlásához, valamint a felújítás folyamán is számos dilemmát okoz.

A Zsinagóga külső szépségét a piros homlokzati téglá adja, valamint az abból igényesen kirakott kőműves díszítőelemek. A homlokzatot a ma is működő, világhírű pécsi Zsolnay Porcelánmanufaktúra domborműves terrakotta elemei gazdagítják. Az épület belső falait festett stukkó-díszek ékesítik, valamint magyar népi motívumok.

A szakmai továbbképzés lehetővé tette számunkra, hogy alaposan megismerjük a Zsinagóga épületét, mint épített örökséget, és mint a restaurálási munkák folyamatait. Szakmailag sok új ismeretre tettünk szert.

Horvát Szilvia és
Horvát Melinda

Horvát Szilvia
Melinda